

УДК 371.133

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ДО РОБОТИ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ ЗАСОБАМИ МЕДІА-КАЗКИ**

Світлана Калашнікова

У статті розглянуто питання готовності педагогів дошкільних навчальних закладів до роботи в полікультурному просторі; розкрито компоненти концептуальної моделі освітнього процесу ДНЗ із використанням медіа-казки.

Ключові слова: готовність педагога, полікультурний простір, медіа-казка.

**ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНОГО
УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ К РАБОТЕ В ПОЛИКУЛЬТУРНОМ
ПРОСТРАНСТВЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕДИА-СКАЗКИ**

Светлана Калашнікова

В статье рассмотрены вопросы готовности педагогов дошкольных учебных заведений в поликультурном пространстве; раскрыты компоненты концептуальной модели образовательного процесса УЗ с использованием медиа-сказки.

Ключевые слова: готовность педагогов, поликультурное пространство, медиа-сказка.

**TRAINING OF THE PRESCHOOL'S PEDAGOGS FOR WORKING IN
THE POLYCULTURAL SPACE BY USING THE MEDIA TALES**

Svitlana Kalashnikova

Matters of training of the preschool teacher for working in polycultural space are considered in the article; conceptual model components of the preschool educational process by means of mediatale are grounded.

Key words: training, polycultural space, mediatale.

Постановка проблеми. Сьогодні для України питання національної самосвідомості, статусу рідної та державної мов, взаємин етносів, що домінують чи поступаються за чисельністю в тій чи іншій місцевості, виходять на рівень доленосних, визначальних процесів централізації й демократизації в державі, стабільності та нестабільності в суспільстві. У суспільства є соціальне замовлення на пошук нового балансу виховних зусиль родини, національно-культурних співтовариств і системи суспільного вихо-

вання. Однак посилення національної складової, привласненої особистістю, знімає лише частину проблеми, причому тимчасово. Якщо зважати на той факт, що на формування особистості родина, релігійні й національно-культурні співтовариства впливають уже в ранньому дитинстві, то, мабуть, що й система відповідного виховання повинна починатися з дошкільного віку.

У зв'язку з тим, що діти дошкільного віку, які виховуються в єдиному соціальному середовищі, не

мають яскраво виражених національних особливостей, педагогам ДНЗ слід урахувувати специфіку мислення, пам'яті, мовлення та індивідуально-вікові особливості.

Аналіз останніх наукових досліджень. Полікультурний простір є умовою повноцінного особистісного розвитку дошкільника. На думку Ю. Чеботарьова, сукупність духовних цінностей складає культурний код народу. У практиці роботи дошкільних закладів України надзвичайно важливим є необхідність урахування полікультурного простору, у якому виховується особистість як майбутній фахівець-професіонал. Полікультурний простір – це не тільки його багатонаціональність, але і взаємодія культурних способів діяльності в різних сферах життя соціуму (В. Новічков); це узгоджена система діяльності виховання і діяльності того, кого виховують у різних освітніх галузях. Основою полікультурного простору є гуманістична складова, яка пов'язана з розвитком національних культур, вихованням загальнолюдських цінностей, що не протистоять одна одній, а взаємопов'язані та взаємозбагачені [2]. На думку К. Л. Крутій, *полікультурність* слід розуміти як здатність дошкільної освіти навчати дитину старшого дошкільного віку сприймати різноманіття культур, здатність створити умови для формування толерантності, а це, у свою чергу, сприяє формуванню національної свідомості, патріотизму, інтеркультурної комунікації особистості [2].

Метою статті є визначення понять «полікультурний простір», «казка»; аналіз понять «професійне становлення», «готовність педагога»; розкриття технології роботи з книгою в дошкільному навчальному закладі в умовах полікультурності регіону.

Виклад основного матеріалу.

Відомо, що проголошувати в сучасному суспільстві високу значущість педагогічної діяльності вже недостатньо. Необхідно знайти в самій системі підвищення кваліфікації вихователів ДНЗ ті дієві механізми покращення практики, що їй спочатку були притаманні, але в силу багатьох обставин досі не реалізовані. *Професійне становлення* розглядається в педагогічних дослідженнях як складна системна характеристика, що визначає процес і результат становлення особистості як суб'єкта професійної діяльності за допомогою нагромадження ціннісно-сміслового досвіду вирішення професійних завдань на основі власної позиції. У ході теоретичного аналізу та на основі власних досліджень ми переконалися у тому, що *підготовка вихователя дошкільного навчального закладу до роботи в полікультурному просторі* – це спеціально організований процес навчання в системі післядипломної педагогічної освіти, спрямований на формування в педагогів високого рівня готовності до ефективного здійснення професійної діяльності в умовах полікультурності конкретного регіону.

Готовність вихователя дошкільного навчального закладу до роботи в полікультурному просторі розуміємо як передумову для виконання діяльності, що є водночас і результатом підготовки в системі післядипломної педагогічної освіти.

Зауважимо, що система підвищення кваліфікації, самоосвітня діяльність вихователів у міжкурсовий період, сукупність різноманітних форм методичної роботи самі по собі автоматично не забезпечують накопичення у вихователів ДНЗ ціннісно-сміслового досвіду професійної діяльності без достатньої мотивації. Цей

факт пов'язаний із низкою обставин, однією з яких є специфіка полікультурного простору України. Так, на сайті Миколаївської обласної ради є дані про те, що область є однією з багатонаціональних областей України, у якій мешкають представники 133 національностей. За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року, українці в області становлять 81,9 % від загальної чисельності населення, а решта мешканців – 18,1 % – належать до інших національностей. У 2012 році з обласного бюджету Миколаївщини майже 162 тисячі гривень спрямовано на реалізацію заходів обласної Цільової національно-культурної програми «Збереження та розвиток етнічної, культурної та мовної самобутності національних меншин у Миколаївській області» на 2014–2018 роки [8].

Сучасні концепції розвитку особистості дитини, а також регіональні підходи до освітнього процесу в ДНЗ в умовах полікультурності, припускають залучення окремих елементів народної культури в процес розвитку дитини. Теоретичним підґрунтям, на нашу думку, є взаємозв'язок: «освіта – культура – національна культура – особистість». Завдання будь-якої освіти – залучення людини до культурних цінностей науки, мистецтва, моральності, права, господарства. Ми дотримуємося положень, закладених у оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні (2012 р.), у якому основний шлях виховання уявлень розглядається як просування дитини до загальних гуманістичних цінностей, що розкриваються через залучення дитини до своєї національної культури. *Пропонуємо компоненти концептуальної моделі освітнього процесу дошкільних навчальних закладів, що працюють в умовах полікультурного простору: спрямо-*

ваність процесу, що виявляється в його цілях; забезпечення предметно-розвивального середовища, взаємовідносини суб'єктів і повноправна участь сім'ї в педагогічному процесі. Підставою для їхньої характеристики будуть такі показники: правильність і повнота уявлень про рідну домівку, місто, село, область, країну; свою національну приналежність, про традиції, предмети культури; самостійність угруповання предметів за різними ознаками (диференціація понять); наявність інтересу до традицій, предметів культури; стійкість інтересу і мотивація вибору предмета; наявність сюжету національної тематики, уміння комбінувати свої знання, деталізація образів [2; 7]. Спадщина кожного народу містить цінні ідеї та досвід виховання. Наші теоретичні підходи ґрунтуються на тому, що ефективно залучення дошкільників до культури відбувається за умов, коли воно природно вплітається в життя групи і пов'язується з дитячими інтересами, бажаннями, мотивами, очікуваннями. Це вимагає не лише особливої побудови освітнього процесу залучення дітей до культури різних народів, але й ґрунтовної підготовки тих, хто буде здійснювати цей освітній процес.

Реалізація змісту національно-регіонального компонента в сучасних ДНЗ може відбуватися із залученням ресурсів мас-медіа, а саме: телебачення, кінематографу, газет і журналів, відеоігор, Інтернету. Уточнимо, що до поняття «мас-медіа» дослідники відносять не тільки газети й журнали, а розглядають його набагато ширше – це послідовність друкованих або інших знаків, що складають систему та передаються за допомогою засобів масової комунікації. До цих засобів можна віднести книги.

У межах цієї статті лише

наголосимо на необхідності більш уважно підійти до роботи з книгами для дошкільників, а саме – виданням українського фольклору, зокрема казок, що є частиною медійної продукції. Мабуть, жоден із видів народної творчості не відзначається таким багатством нашарувань, як казка. Казка є досить характерним жанром фольклору; вона щільно примикає до інших різновидів народної оповідальної творчості, насамперед до легенди, переказу, оповіді, які, як відомо, особливо тісно пов'язані з конкретною історією, реальним життям і побутом їх творців. Проте, вона має й чимало відмінного від суміжних із нею жанрів оповідального фольклору [4]. Казка виходить за межі традиційного для науки про народну творчість поняття жанру. «Загальноприйнято, – слушно зауважував В. Я. Пропп, – уважати казку жанром. Між тим, до складу казок входять різноманітні за поетичною природою твори. За своєю структурою фантастичні казки – дещо цілком інше, ніж казки кумулятивні або казки про пошехонців. Отже, казка – поняття більш широке, ніж жанр» [5]. Якщо ж після читання казки дітям пропонується намалювати головних героїв, або те, що найбільш вразило під час читання, то ефект сприйняття медіа-тексту буде високим. Використання культурних традицій народної казки в педагогічній діяльності сприяє розвитку вільного дитячо-дорослого спілкування, літературного мовлення, художнього сприйняття і естетичного смаку, емоційної сфери та морально-естетичних почуттів і уявлень. Медіа-казка – це абсолютно нова і, безсумнівно, дуже захоплювальна форма спільної діяльності дошкільника й дорослого. Як вид цифрового освітнього ресурсу медіа-казка сприяє підвищенню наочності, формуванню нових видів діяльності,

реалізації компетентнісного підходу, індивідуалізації в процесі колективної творчої діяльності.

Технологія створення медіа-казки передбачає кілька етапів: діти, попередньо домовляються, хто який фрагмент казки зображує, дорослі (педагог або батьки) добирають усі зображення, складаючи з них або комбінуючи з готовими зображеннями казку, використовуючи можливості Microsoft PowerPoint. Потім діти озвучують казку. Дорослі з'єднують малюнки зі звуковим і музичним супроводом. Демонстрація медіа-казки відбувається лише після ретельної роботи над текстом (читання, переказ, драматизація тощо).

Висновки. Отже, для реалізації принципів природовідповідності, систематичності, послідовності й культуровідповідності необхідна послідовна та ґрунтовна підготовка вихователів дошкільного навчального закладу до роботи в полікультурному просторі засобами мас-медіа, не обмежуючись лише фольклором, а залучаючи всі сучасні медіа-продукти, що сприяють розширенню полікультурного простору дитини. Багатонаціональний дошкільний заклад є своєрідним соціальним зліпком полікультурного соціуму. Дитину, яка виховується в полікультурному просторі, у оточенні як мінімум трьох мов (рідної, другої, державної), розглядаємо як полілінгвальну мовну особистість, котра розрізняє та усвідомлює наявність різних мов у соціумі, що її оточує; розрізняє звуковий склад рідної та інших мов; розуміє другу мову (мовлення дорослих, казки, оповідання); володіє діалогічним і монологічним мовленням, розповідає вірші, казки, оповідання, переказує тексти й спілкується рідною та іншими мовами, залежно від мовленнєвої ситуації. Не

ВІД МЕДІАГРАМОТНОСТІ ДО МЕДІАКУЛЬТУРИ: СТРАТЕГІЇ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

дивлячись на певні досягнення у використанні різноманітних програм і технологій, сучасний стан ДНЗ, на жаль, не відповідає нагальним вимогам та потребам полікультурної дошкільної освіти, а системі післядипломної освіти

залишається розробка та реалізація програм підготовки вихователів дошкільного навчального закладу до роботи в полікультурному просторі засобами мас-медіа.

Література

1. Долженко В. А. Проблема воспитания духовных ценностей / В. А. Долженко – Луганськ : Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2005. – С. 38–45.
2. Крутій К. Л. Педагогічна технологія освітньої роботи в полікультурному середовищі з дітьми старшого дошкільного віку / К. Л. Крутій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrdeti.com/2007/3_17_a1_.html.
3. Меньчиков Г. П. Духовная реальность человека. Духовность и религиозность / Г. П. Меньчиков // *Философские науки*. – 2000. – № 3. – С. 116–126.
4. Никифоров А. Н. Фольклор Киевской Руси / А. Н. Никифоров // *История русской литературы*. – Т. 1. – Москва; Ленинград, 1941. – С. 216–237.
5. Пропп В. Я. Фольклор и действительность / В. Я. Пропп. – М. : Наука, 1989. – 233 с.
6. Степаненко І. В. Духовність і життєва компетентність / І. В. Степаненко – К. : Філософська думка, 2005. – С. 40–55.
7. Шаварська Н. Г. Духовність особистості і дотик до прекрасного / Н. Г. Шаварська // *Практична психологія та соціальна робота*. – 2005. – № 10. – С. 3–5.
8. Цільова національно-культурна програма «Збереження та розвиток етнічної, культурної та мовної самобутності національних меншин у Миколаївській області» на 2014–2018 роки, затверджена Рішенням обласної ради 24 грудня 2013 року № 20.